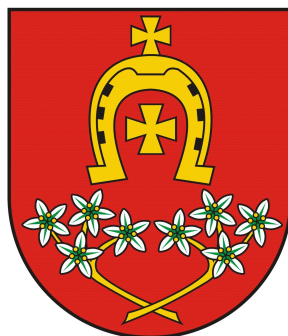

GMINA CZERWIN

**PROGRAM
USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY
CZERWIN
NA LATA 2011-2032**

Czerwin, czerwiec 2011 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Cel i zakres opracowania.....	3
3. Obowiązujące akty prawne dotyczące azbestu.....	3
4. Charakterystyka Gminy Czerwin.....	5
5. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego.....	5
6. Informacje o ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Czerwin.....	7
7. Koszty usunięcia wszystkich wyrobów azbestowo-cementowych (wg. poziomu cen na 2011 rok).....	9
8. Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli, zarządców nieruchomości i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.....	11
9. Źródła finansowania usuwania azbestu.....	15
10. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Czerwin na lata 2011-2032".....	17
11. Posumowanie i wnioski.....	20
WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW.....	23

1. Wprowadzenie

W oparciu o założenia "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski w czerwcu 2011 roku opracowany został "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Czerwin". Obecnie Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 utrzymuje cele Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski przyjęte przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. Program określa jednak nowe zadania niezbędne do oczyszczania kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

2. Cel i zakres opracowania

Celem programu jest wskazanie mieszkańcom gminy szkodliwego wpływu azbestu na zdrowie człowieka, określenie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Czerwin oraz wyznaczenie zadań dla gminy w długookresowym procesie eliminowania wyrobów zawierających azbest z użytkowania.

3. Obowiązujące akty prawne dotyczące azbestu

1. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn.zm.).
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późn.zm.).
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn.zm.).
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze późn.zm.).

5. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 100, poz. 1085 z późn.zm.).
6. Ustawa z dnia 25 lutego 2011r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz.U.z 2011 r. Nr 63, poz. 322).
7. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm).
8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011r. Nr 8, poz.31).
9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U.z 2004 r. Nr 71, poz. 649), które nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych i in. miejsc zawierających azbest obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania analizowanych wyrobów. Pierwszą kontrolę należało wykonać w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia (tj. w listopadzie 2004 r.), sporządzając w 2 egzemplarzach ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Jeden egz. oceny podmiot powinien przechowywać, natomiast drugi egz. przekazać właściwemu organowi nadzoru budowlanego - w terminie 30 dni od jej sporządzenia.

Ponadto szereg wytycznych w analizowanym zakresie zawiera Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r.. Program podaje szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w całym kraju oraz w poszczególnych województwach, określa potrzebne środki na wyeliminowanie tych wyrobów z użytkowania oraz wyznacza graniczny termin ich użytkowania na 2032 r.. Ponadto program wskazuje potrzebę opracowania gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów w tym zakresie.

4. Charakterystyka Gminy Czerwin

Gmina Czerwin to gmina wiejska położona w województwie mazowieckim, w powiecie ostrołęckim o powierzchni 171 km². W Gminie Czerwin zamieszkuje 5200 mieszkańców. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 30 osób. Gmina Czerwin leży na południowy wschód od siedziby powiatu i graniczy z następującymi gminami: Troszyn, Stary Lubotyń, Śniadowo, Ostrów Mazowiecka, Wąsewo, Goworowo, Rzekuń. W gminie występuje w większości zabudowa jednorodzinna.

5. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego

Azbest to nazwa minerału włóknistego występującego w przyrodzie, który wykazuje znaczną wytrzymałość na rozciąganie, źle przewodzi ciepło, ma właściwości dźwiękochłonne i jest względnie odporny na działanie czynników chemicznych. Te właściwości azbestu sprawiły, że stał się on materiałem bardzo rozpowszechnionym w naszym otoczeniu, znajdując zastosowanie przy wytwarzaniu całej gamy wyrobów przemysłowych, jak i produktów używanych w życiu codziennym.

Wśród wyrobów azbestowych można wydzielić dwie grupy produktów: „wyroby miękkie” - których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1000 kg/m^3 , to słabo związane produkty azbestowe o wysokim, ponad 60% udziale azbestu w produkcji oraz niskiej zawartości substancji wiążącej, do których zaliczamy między innymi: tynki, maty, płyty azbestowe, materiały izolujące, papy, „wyroby twarde” - których gęstość objętościowa jest większa niż 1000 kg/m^3 , zawierające wysoki udział substancji wiążącej, zaś niski (poniżej 15%) udział azbestu, do których należą płyty faliste i płaskie, rury wodociągowe, elementy kanalizacji. Spójność włókien azbestowych w tych wyrobach jest tak wysoka, że praktycznie nie uwalniają się one do środowiska (wyjątkiem jest obróbka np. cięcie lub proces niszczenia mechanicznego wyrobu).

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie jednak pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych.

Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażenia dróg oddechowych na wdychanie jego włókien.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, czyli takie, które mogą występować w postaci trwałego aerozolu w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do organizmu. Są one dłuższe od 5 mikrometrów, mają grubość nie większą niż 3 mikrometry i stosunek

długości do średnicy mniejszy niż 3 : 1. Włókna te wdychane do pęcherzyków płucnych, nie mogą już być wydalone. Ich szkodliwe działanie może ujawnić się dopiero po wielu latach w postaci następujących schorzeń: pylica azbestowa (azbestoza), międzybłonniaki opłucnej i rak płuc. Im więcej jest włókien w powietrzu, którym oddychamy, tym większe jest ryzyko zachorowania na choroby wywołane azbestem.

6. Informacje o ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Czerwin

Dane dotyczące ilości wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie gminy Czerwin pochodzą z inwentaryzacji przeprowadzonej w gminie po uzyskaniu bezpośredniej informacji od posiadaczy (mieszkańców gminy Czerwin).

Lp.	Miejscowość	Mieszkalne	Inwentarskie	gospodarcze	Inne	Powierzchnia w m ²
1	Andrzejki	652	7301	1924	318	10195
2	Bobin	672	3040	1687	600	5999
3	Borek	1167	3870	838	288	6163
4	Buczyn	253	231	272	209	965
5	Choromany	160	820	370	260	1610
6	Chruśnice	923	2581	472,75	34	4010,75
7	Ciągaczki	898	3808	810	190	5706
8	Czerwin	7348,6	6394,4	4651,9	1980,3	20375,2
9	Damiany	883,63	7222,5	2814,88	495	11416
10	Dąbek	1290	1662,5	1009	450	4411,5
11	Dobki Nowe	270	1225	813	110	2418
12	Dobki Stare	1046	2301	890	2582	6819
13	Dzwonek	1592	12096	5602,6	3670	22960,6
14	Filochy	160	1316	1144	221,5	2841,5
15	Goćły	2239,75	8386,72	2810,5	1830	15266,97
16	Gostery	859,78	9049,69	2066,86	549,5	12525,83
17	Grodzisk Duży	1128	3560	1133	1056	6877
18	Grodzisk Wieś	630	1200	240	50	2120

Lp.	Miejscowość	Mieszkalne	Inwentarskie	gospodarcze	Inne	Powierzchnia w m ²
19	Gumki	568	436	260	307	1571
20	Janki Młode	190	1200,6	642,1	492	2524,7
21	Jarnuty	1908,05	9398,2	2301,1	754	14361,35
22	Księżopole	431	4766,5	1416	2284	8897,5
23	Laski Szlacheckie	2743,6	17621,5	3064,75	2215,25	25645,1
24	Laski Włościańskie	758	4187	670	512	6127
25	Łady Mans	529,5	6305,5	567,5	480	7882,5
26	Malinowo Nowe	1229	4926,93	2779	1121,5	10056,43
27	Malinowo Stare	788	5280,67	3141,5	706	9916,17
28	Nadbory	1063,5	6952	2333,6	905,8	11254,9
29	Piotrowo	272	4560	1341	142	6315
30	Piski	967,2	5963	1828,35	1049,8	9808,35
31	Pomian	320	5172	914	445	6851
32	Seroczyn	2146	10285	1217	1223	14871
33	Skarzyn	2065	6085	1243	1729	11122
34	Sokołowo	1066	2635	1030	43	4774
35	Stylagi	844	10261,4	1865	1900,48	14870,88
36	Suchcice	2114,32	9361,2	4489	2590,22	18554,74
37	Tomasze	120	3301,52	786,27	983,93	5191,72
38	Wiśniewo	559	12911	2660	1191	17321
39	Wiśniówek	585	6330	1201	1064,5	9180,5
40	Wojsze	822	4419	694	81	6016
41	Wólka Czerwińska	913	4074	1206	220	6413
42	Wólka Seroczyńska	120	3476,5	763	391	4750,5
43	Załuski	1741,5	8397,2	1779	730	12647,7
44	Zaorze	1217,93	8783,65	2060,75	1602	13664,33
45	Żochy	1449,28	6299,3	2851,22	1617,5	12217,3
	Razem	49703,64	249454,48	74653,63	41674,3	415486,02

Źródło: Inwentaryzacja wyrobów azbestowych wykonana przez Urząd Gminy.

Piorytet usunięcia na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających zabest (Dz.U. Nr 71 poz. 649) ustala się w skali trzystopniowej:

I stopień pilności – bezzwłoczna wymiana lub naprawa wyrobu;

II stopień pilności - ponowna ocena w czasie do jednego roku możliwości użytkowania wyrobu;

III stopień pilności – ponowna ocena w czasie do pięciu lat możliwości użytkowania wyrobu.

Na terenie gminy wyroby zawierające azbest występują jedynie w postaci pokryć dachowych (płyt falistych, eternitu), brak natomiast danych na temat rur azbestowo-cementowych.

Przyjęto dane m.in.:

- średnia masa 1 m² płyty azbestowo-cementowej ok. 12,5 kg,

Znając ilość zabudowy eternitowej oraz wagę 1 m² płyty azbestowo-cementowej wyliczono następująco masę całkowitą płyt:

$$415.486 \text{ m}^2 \times 12,5 \text{ kg} = 5\ 193.57 \text{ Mg}$$

7. Koszty usunięcia wszystkich wyrobów azbestowo-cementowych (wg. poziomu cen na 2011 rok)

W celu ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest ("eternitowych" płyt falistych) zabudowanych na terenie gminy Czerwin zasięgnięto informacji od 3 firm posiadających zezwolenia na wytwarzanie tego typu odpadów na terenie gminy.

7.1. Koszty zdjęcia 1 m² płyty azbestowo-cementowej.

LP.	FIRMA	KOSZT zł/m ²
1	Firma 1	13
2	Firma 2	16
3	Firma 3	17
	Cena uśredniona	15,33

Tak więc średni koszt zdjęcia 1 m² płyty eternitu wynosić będzie 15 zł/m²

7.2. Koszt transportu i unieszkodliwienia na składowisku odpadów

niebezpiecznych.

Cena składowania odpadów uzależniona jest od deklarowanej ilości dostraczanych odpadów w skali miesiąca.

Ponieważ masa całkowita płyt zinwentaryzowana na terenie gminy Czerwin wynosi 5193,57 Mg przyjmuje się, że przez okres wymiany rocznie dostarczanych będzie ok. 247 Mg odpadów.

Cena zdeponowania na składowisku wynosi ok. 740,00 zł/Mg.

Analogicznie do poprzedniego wyliczenia otrzymujemy:

Lp.	Firma	CENA	
1	Firma 1	12	zł/m ²
2	Firma 2	15	zł/m ²
3	Firma 3	16	zł/m ²
Cena uśredniona		14,33	zł/m ²

Uśredniony koszt transportu i unieszkodliwienia 1 m² płyty eternitowej na specjalistycznym składowisku wynosi więc ok. 14 zł/m².

7.3. Łączny koszt unieszkodliwienia wyrobów azbestowych

Reasumując uśredniony koszt zdemontowania, transportu i zdeponowania na składowisku odpadów 1 m² płyty eternitowej wynosi:

$$15 \text{ zł} + 14 \text{ zł} = 29 \text{ zł/m}^2$$

Koszt pełnego usunięcia płyt cementno- azbestowych zgłaszanych przez mieszkańców Gminy Czerwin wynosi:

$$415486,02 \text{ m}^2 \times 29 \text{ zł/ m}^2 = 12049094,58 \text{ zł}$$

8. Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli, zarządców nieruchomości i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Obowiązki samorządu gminnego:

- Informowanie mieszkańców gminy o skutkach narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości. Gminy w pierwszej kolejności powinny skupić się na działaniach edukacyjno — informacyjnych skierowanych do mieszkańców. Na gminy nałożony został obowiązek informowania mieszkańców na temat negatywnych skutków oddziaływania azbestu na stan zdrowia mieszkańców oraz o możliwości usunięcia wyrobów zawierających azbest, co ma na celu skłonienie właścicieli nieruchomości do wypełnienia nałożonego na nich ustawowo obowiązku usunięcia wyrobów zawierających azbest do 2032r. Gminy muszą więc zadbać, aby formularze, na podstawie których dokonywana ma być ocena stanu nieruchomości pod kątem obecności azbestu i stopnia jego zużycia, były dostępne w urzędzie oraz — o ile istnieje taka możliwość — również na stronie internetowej gminy. Gminy mają także służyć pomocą swoim mieszkańcom na temat wymaganych procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu. Informacje te powinny znaleźć się na stronie internetowej urzędu gminy, na tablicach informacyjnych w jego budynku, ulotkach i plakatach, a także być przekazywane podczas spotkań z mieszkańcami. Gminy powinny szukać sojuszników swoich działań wśród lokalnych dziennikarzy starając się zainteresować ich tematyką azbestu, szczególnie w skali regionu, oraz służyć informacjami na temat jego usuwania tak, aby wzmacniać prowadzone przez siebie działania informacyjno-edukacyjne.

Oprócz zbierania informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania od prywatnych właścicieli nieruchomości oraz o wyrobach

zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone, gmina powinna dokonać oceny stanu nieruchomości, której sama jest właścicielem. Uczciwa i rzetelna ocena oraz inwentaryzacja są jedynym sposobem na uzyskanie wsparcia finansowego na cele związane z usuwaniem azbestu. O tym także mieszkańcy powinni zostać poinformowani przez Gminę.

Obowiązek nałożony na Wójta okresowego przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. 2009, Nr 124, poz. 1033). Powyższą informację należy składać raz na rok, do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, według stanu na dzień 31 grudnia.

Pozyskiwanie środków finansowych na usuwanie wyrobów zawierających azbest, szczególnie w przypadku elementów budowlanych jest kosztowne i wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Istnieje jednak możliwość uzyskania wsparcia ze strony krajowych lub zagranicznych funduszy na ochronę środowiska. Pieniądze te przeznaczone są na realizację dużych projektów, dlatego właściciele powinni łączyć się w większe grupy i aplikować o pieniądze wspólnie. Takie postępowanie wymaga ustanowienia przedstawiciela mogącego występować i działać w ich imieniu. Może nim być m.in. gmina lub związek gmin. Inicjująca rola gminy w tych działaniach jest bardzo ważna, bowiem wielu mieszkańców nie będzie stać na pokrycie kosztów usunięcia azbestu samodzielnie, a w konsekwencji będzie on nadal stanowił zagrożenie.

Obowiązkiem Wójta jest przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań Programu.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i

dokumentacji miejsca zawierającego azbest,

- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub wójt gminy (dot. osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) oraz coroczna aktualizacja informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
- zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,

- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
  - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
  - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
  - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
  - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
  - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.
  - zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

9. Źródła finansowania usuwania azbestu

Źródłami finansowania usuwania azbestu są środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki, środki własne właścicieli obiektów budowlanych, środki własne inwestorów, środki funduszy ochrony środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, środki własne jednostek samorządowych oraz kredyty.

W ramach środków budżetu państwa pozostających w dyspozycji Ministra Gospodarki planowane jest finansowanie zadań wspierających realizację Programu w latach 2011-2032.

Finansowanie ochrony środowiska regulują przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska i obejmuje zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa, w tym działania zmierzające do oczyszczania kraju z azbestu.

Zadania te mogą być finansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz przez powiaty i gminy, do których zadań własnych należy finansowanie ochrony środowiska w zakresie ustalonym w ustawie – Prawo ochrony środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dotacji, pożyczek oraz przekazują środki finansowe na podstawie umów cywilnoprawnych. Do zadań związanych z oczyszczaniem kraju z azbestu można w szczególności zaliczyć:

- a) przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami;
- b) przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza ziemi;

- c) rozwój sieci laboratoriów służących ochronie środowiska;
- d) edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju;
- e) opracowywanie i wdrażanie nowych nowych technik i technologii w zakresie ochrony środowiska;
- f) wojewódzkie programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, plany,
- g) współfinansowanie projektów inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska, które mają być współfinansowane ze środków pochodzących z Unii Europejskiej w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej, a także realizowanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prawnym (Dz.U. Z 2009 r. Nr 19, poz.100).

Środki funduszy ochrony środowiska mogą być pozyskiwane z różnych instrumentów.

W poszczególnych województwach instrumenty finansowe wspierające bezpieczne eliminowanie z użytkowania wyrobów azbestowych oferowane są przez następujące instytucje:

- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚIGW)
- Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ S.A) we współpracy z WFOŚIGW
- Regionalny Program Operacyjny dla poszczególnych województw (RPO)

Formy i zakres wsparcia, a także uprawnienia do ubiegania się o dofinansowanie różnią się w zależności od obowiązujących zasad w wojewódzkich funduszach.

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowane są koszty dotyczące demontażu, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Benficyjntami wsparcia w ramach dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest mogą być:

- osoby prawne
- osoby fizyczne
- gminy i powiaty
- spółdzielnie mieszkaniowe

WFOŚiGW oferuje wsparcie finansowe w formie pożyczek i dotacji.

W przypadku osób fizycznych jedyną formą dofinansowania jest dopłata do oprocentowania kredytu udzielonego przez bank współpracujący z Funduszem np. BOŚ S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ S.A) – uruchomił linię (linia kredytowa na inwestycje z zakresu budowy składowisk, wodociągów bezazbestowych, wymiany dachów lub elewacji oraz linia kredytowa na termomodernizację) preferencyjnego kredytowania inwestycji kredytowania inwestycji związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są osoby fizyczne i prawne.

10. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Czerwin na lata 2011-2032"

W pierwszej kolejności należy usunąć te pokrycia azbestowe, które wykazują się złym stanem technicznym. Należy również pamiętać, że zgodnie z dyrektywami Unii Europejskiej priorytetowo należy traktować usunięcie materiałów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, urzędy). Obowiązuje bezwzględny nakaz natychmiastowego usunięcia materiałów azbestowych z obiektów przetwórstwa rolno-spożywczego.

Analizując koszty związane z usunięciem wyrobów azbestowo-cementowych

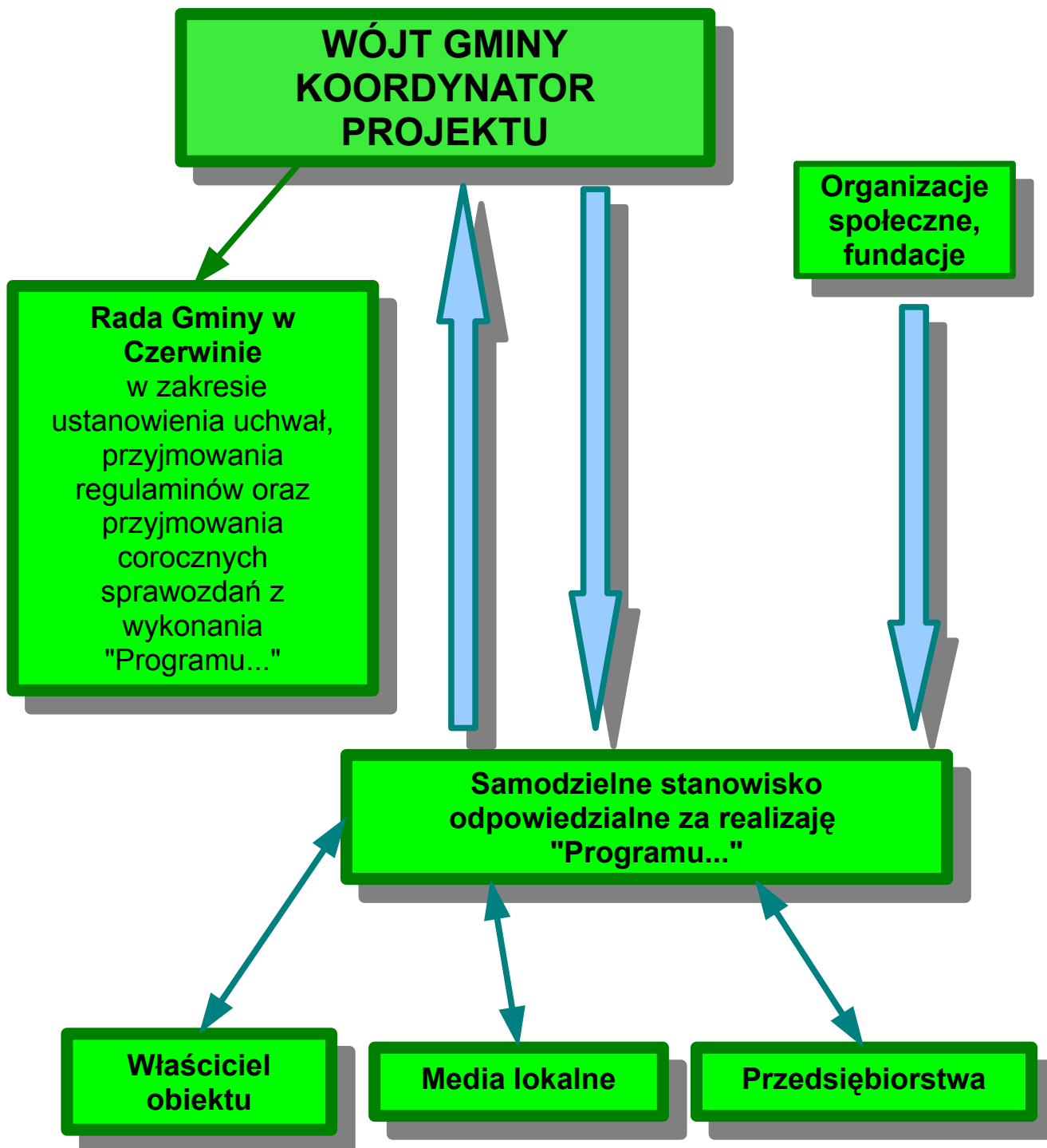
zlokalizowanych na budynkach znajdujących się na terenie Gminy Czerwin, jak również sugestie właścicieli obiektów, którzy składali informacje o wyrobach z azbestocementu co do terminu ich zdjęcia postanowiono przyjąć 21- letni okres likwidacji pokryć "eternitowych".

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U.11.8 poz.31) dopuszcza się wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do 31 grudnia 2032 roku, tak więc przyjęty w "Programie usuwania azbestu i wyrobów azbestowych na terenie gminy Czerwin" termin likwidacji pokryć "eternitowych" (21 lat) jest terminem ostatecznym i nieprzekraczalnym.

Przy obecnych zasobach finansowych większości mieszkańców gminy, zdjęcie "szkodliwego dachu" zgodnie z przepisami (przez specjalistyczną firmę) oraz wykonanie remontu i montażu nowego przekracza ich możliwości finansowe, dlatego usunięcie eternitu musi być współfinansowane przez Urząd Gminy.

Dodatkowym bardzo ważnym elementem realizacji Programu jest pewność, że odpady "eternitowe" trafią na zalegalizowane składowisko i unieszkodliwione w ten sposób nie będą stwarzały zagrożenia zarówno dla zdrowia mieszkańców jak i środowiska naturalnego.

Rysunek 1 Projekt zarządzania "Programem..."

11. Posumowanie i wnioski

Do głównych zadań Samorządu Gminy związanych z realizacją "Programu..." na szczeblu lokalnych należy:

1. gromadzenie przez wójta gminy informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa mazowieckiego z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbeatowa.pl;
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach gospodarki odpadami;
3. organizowanie szkoleń instruktażowych dla właścicieli nieruchomości, którzy będą uprawnieni do samodzielnego usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości i organizowanie wywozu powstałych odpadów zawierających azbest;
4. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
5. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
6. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywanie planów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest; współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
7. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
8. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Do zadań Rady Gminy należy:

1. Przyjmowanie rocznych sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań "Programu.." oraz zatwierdzanie harmonogramu rzeczowo-finansowego na rok następny.

Sprawozdanie roczne winno być wykonane przy uwzględnieniu podanych poniżej wskaźników monitorowania.

Wskaźniki monitorowania "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Czerwin.

LP.	Wskaźnik	Jednostka
	A.Wskaźniki efektywności realizacji "Programu..."i zmiany presji na środowisko	
'1.	Ilość zdjętej zabudowy "eternitowej"- wytworzonych odpadów niebezpiecznych	Mg/rok
'2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest .	Mg/rok
'3.	Stopień usunięcia pokryć "eternitowych"	%
'4.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację "Programu ...." w danym roku budżetowym	%
'5.	Ilość odpadów wytworzonych w sektorze gospdarczym – wymiana rur azbestowych	Mb
	B.Wskaźniki świadomości społecznej	
'1.	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz realizacji "Programu..."	%
'2.	Ilość i jakość (wniosków zgłaszanych przez mieszkańców (np. co do sposobu wykonywania prac wynikających z Programu...")	Liczba/opis
'3.	Efekt edukacyjny w odniesieniu do mieszkańców	Liczba/opis

W oparciu o analize wskaźników grupy A i B będzie możliwa ocena efektywności realizacji "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Czerwin".

Niniejszy program jest pierwszym opracowaniem dla gminy Czerwin ujmującym bardzo szacunkowo problem usuwania wyrobów zawierających azbest i w konsekwencji unieszkodliwienia powstałych odpadów azbestowych. Dokonany zakres problematyki azbestowej będzie sukcesywnie realizowany wraz z urzeczywistnieniem ilości konkretyzowany i poszerzany.

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik nr 1	Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.
Załącznik nr 2	Informacja o wyrobach zawierających azbest
Załącznik nr 3	Ankieta na temat występowania wyrobów zawierających azbest
Załącznik nr 4	Wykaz firm posiadających stosowne zezwolenie na usuwanie azbestu
Załącznik nr 5	Wniosek o nieodpłatne wykonanie usługi odpadów zawierających azbest
Załącznik nr 6	Oświadczenie stwierdzające rzetelność wykonania prac i oczyszczania azbestu